

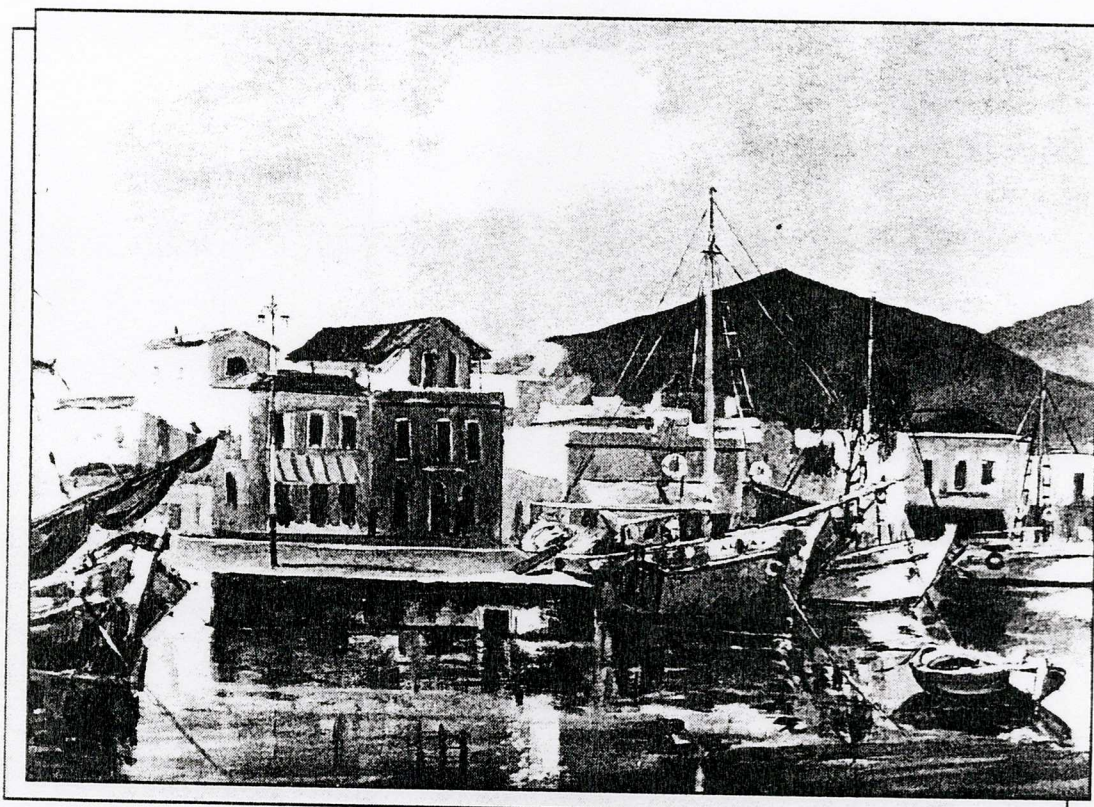
ΑΧΙΛΛΕΩΣ Γ. ΧΑΛΔΑΙΑΚΗ

Η ΨΑΛΤΙΚΗ ΤΕΧΝΗ ΣΤΗΝ ΑΙΓΙΝΑ

Γενικός Όδηγος «Γνωρίστε την Αίγινα 1995».
Έκδοση τῆς Έκδοτικῆς Πολιτιστικῆς Οἰκολογικῆς
Ἐταιρείας Αἰγίνας (Ε.Π.Ο.Α.), Αἰγινα 1995, σσ. 20-24.

ΑΙΓΙΝΑ 1995

ΑΙΓΙΝΑ '95

ΓΕΝΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ
ΓΝΩΡΙΣΤΕ ΤΗΝ ΑΙΓΙΝΑ

Η Ψαλτική Τέχνη στην Αίγινα*

Οι σωζόμενες μαρτυρίες που σκιαγραφούν την ιστορία της Ψαλτικής Τέχνης στην Αίγινα είναι οπωσδήποτε πενιχρές. Ωστόσο, διακρίνονται χρονολογικά σε τέσσερις περιόδους και στοιχειοθετούν υποτυπωδώς την εκκλησιαστική μουσική παράδοση του νησιού, προδίδοντας *άλλοτε* λαμπρή ακμή και άνθηση της Τέχνης, *άλλοτε* ύφεση, παρακμή ή “υποτονική λειτουργία” αυτής:

Α. Η πρώτη περίοδος αφορά στο διάστημα από τον ΙΗ΄ αιώνα και εκείθεν προς τους Βυζαντινούς χρόνους. Η εικασία για ευδοκίμηση, αφ’ ενός, της Ψαλτικής Τέχνης στο νησί και για ύπαρξη, αφ’ ετέρου, αξιολόγων “θεραπόντων” αυτής κατά το χρονικό αυτό διάστημα, ερείδεται αποκλειστικά στη μαρτυρία που ευτύχησα “*θεία ευδοκία*” ν’ ανασύρω από τα φύλλα μουσικού κώδικος της Ι. Μονής Ιβήρων του Αγ. Όρους.

Συγκεκριμένα, την Πέμπτη 29 Σεπτεβρίου του παρελθόντος έτους 1994, και ενώ με τον καθηγητή μου *Γρηγόριο Θ. Στάθη* εργαζόμαστε στην προειρημένη Μονή για την ολοκλήρωση της καταλογογραφίσεως των εκεί φυλασσομένων μουσικών χειρογραφων κωδίκων, έλαχε σ’ εμένα να καταλογογραφήσω – εκτός των άλλων – και τον υπ’ αριθμόν 1292 μουσικό κώδικα, ένα καλαίσθητο Αναστασιματάριο, κατά σύνθεση Παναγιώτου του νέου Χρυσάφου, χρονολογούμενο στις αρχές του ΙΗ΄ αιώνας. Κατά την καταλογογράφηση με περίμενε μιά εντελώς απρόσμενη έκπληξη, μιά συγκινητική “γνωριμία”, εκεί μέσα στο ανήλιαγο αγιορειτικό κελλί της Ιβήρων, μ’ έναν παλιό μουσικώτατο πατριώτη μου. Στα φύλλα 12γ και 28γ ο κτήτωρ του κώδικος σημείωνε : α) στο φύλλο 12γ – με μαύρη μελάνη, στην πάνω ώα του χειρογράφου:

εκ των του ακακίου μοναχού

του σιναιΐτου / αιγενίτου.

β) στο φύλλο 28γ – με μαύρη πάλι μελάνη στην κάτω ώα του χειρογράφου :

[εκ των του] (εξιτηλός η γραφή)

ακακίου μοναχού του σιναιΐτου και αιγενίτου.

Η σημαντικώτατη αυτή, για την εκκλησιαστική μουσική παράδοση της Αίγινας, μαρτυρία, μοναδική μέχρι σήμερα μνεία περί Αιγινητών εκπροσώπων της Ψαλτικής Τέχνης κατά τη συγκεκριμένη περίοδο, είναι *αδύνοπτικώτατη*, πολυσήμαντη. Αποκαλύπτει παρότι αφ’ ενός τον, άγνωστο από άλλες πηγές, μουσικώτατο Αιγινήτη Ακάκιο, μοναχό της Ιεράς Μονής Αγ. Αικατερίνης Όρους Σινά – οπότε, κατά προέκταση, προδίδει ίσως τη γενικώτερη άνθηση της Τέχνης στο νησί, την ενασχόληση και άλλων ενδεχομένως ομοτέχνων του Ακακίου με τη λατρευτική μουσική ή και τη στροφή μιάς ομάδος Αιγινητών προς το μοναχισμό – και μαρτυρεί αφ’ ετέρου για την ύπαρξη μιάς ολοκληρωμένης μουσικής βιβλιοθήκης

* Το κείμενο τούτο αποτελεί το κυρίως τμήμα ομωνύμου που εδώ δημοσιεύεται χωρίς υποσημειώσεις, εκτενέστερης μελέτης, που πρόκειται σύντομα να δημοσιευθεί σε Αθηναϊκό περιοδικό.

του ιδίου Ακακίου (με εκείνον τον πληθυντικό : “*εκ των του...*”) σκιαγραφώντας έτσι τη θαυμαστή μουσική φυσιογνωμία και τη μουσικολογική πολυπραγμοσύνη του Αιγινήτου μοναχού· για να μη μνημονεύσουμε τη διάσωση – και σ’ αυτήν επιπροσθέτως τη μαρτυρία, τρίτη γνωστή ως σήμερα–του παλαιού τύπου ονομασίας του νησιού, *Αίγινα*.

Β. Η δεύτερη περίοδος προσδιορίζεται χρονικά στο πρώτο ήμισυ του ΙΘ΄ αιώνας (κυρίως από το έτος 1826 και εντεύθεν) και σχετίζεται σχεδόν αποκλειστικά με την ίδρυση στο νησί του πρώτου σχολείου εκκλησιαστικής μουσικής της Ελευθέρας Ελλάδος, από τον κυβερνήτη της χώρας *Ι. Καποδίστρια*, στα 1826. Πρόκειται για γεγονός σημαντικώτατο γύρω από το οποίο έχει ήδη αναπτυχθεί πλουσιώτατη φιλολογία, χωρίς όμως να λείπουν τα “σκοτεινά σημεία”, οι αδιευκρίνιστες και ανερευνήτες πτυχές της ιστορίας του. Αναφέρω εδώ συνοπτικά, ότι διδάσκαλος στην εν λόγω σχολή εχρημάτισε ο περιβόητος *Γεώργιος (Ντουμανέλης) Λέσβιος*, ο οποίος και πρωτοδίδαξε στην Αίγινα το ιδιότυπό του μουσικό σύστημα – την “*Αιγινίτιδα μουσική*”, όπως την ονόμασε χαρακτηριστικά ο ιερομόναχος μουσικοδιδάσκαλος *Αντώνιος* – το οποίο όμως, ως ριζοσπαστικό και καινοφανές, δεν είχε αγαθή πορεία και αίσια έκβαση· πολεμήθηκε σφοδρά και τέλος κατεδικάσθη από τον Οικουμενικό Πατριάρχη Άνθιμο τον ΣΤ΄, με ειδική εγκύκλιο, το έτος 1848.

Μετά τον Γεώργιο Λέσβιο, τη σκυτάλη της διδασκαλίας στη σχολή ανέλαβε ο Αθανάσιος Αβραμιάδης· και, ως φαίνεται, η διδασκομένη εκκλησιαστική μουσική ακολουθούσε, προϊόντος του χρόνου, τα δυτικά μουσικά πρότυπα, καθώς μαρτυρεί και ο Θ. Συναδινός : “*Επί της εποχής του Καποδιστρίου εις τον εν Αιγίνη ναόν του Ορφανοτροφείου πολλοί παίδες εκ των εις αυτό εκπαιδευομένων έψαλλον εν τετραφωνία την λειτουργίαν κατά τας Κυριακάς και εορτάς*”.

Γ. Ως τρίτη περίοδος, λογίζεται το χρονικό διάστημα από το δεύτερο ήμισυ του ΙΘ΄ αιώνας έως το πρώτο περίπου ήμισυ του εικοστού αιώνας. Κατά την περίοδο αυτή, στην οποία ευθύς κατωτέρω θα επανέλθω, ευρίσκουμε στην Αίγινα πέντε-έξι μουσικώτατους ψάλτες – αλλά και άλλους καλούς φορείς της Ψαλτικής Τέχνης, περισσότερο ή λιγότερο κατηρητισμένους μουσικώς– συνεχιστές της προεκτεθείσης λαμπράς πορείας της Αιγινήτικης εκκλησιαστικής μουσικής παραδόσεως, η βιωτή και η εν γένει ιστορία των οποίων δεν απετέλεσε μέχρι σήμερα αντικείμενο σοβαρής σπουδής και συστηματικής μελέτης.

Δ. Η τέταρτη, τέλος, περίοδος αφορά στην πρόσφατη “ιστορία” της Ψαλτικής Τέχνης στο νησί. Ως αφητηρία της νοείται το έτος 1969 κατά το οποίο ιδρύθηκε, από τον νεοεκλεγέντα Μητροπολίτη Ύδρας, Σπετσών και Αιγίνης Ιερόθεο, “*Σχολή Βυζαντινής Εκκλησιαστικής Μουσικής*”, που λειτούργησε σε τρεις φάσεις :

- ι) Κατά τα έτη 1969 -1972 με διδάσκαλο τον *Απόστολο Βαλληνδόρα*
- ιι) Κατά τα έτη 1973- 1976 (;) με διδάσκαλο τον αείμνηστο *Ευάγγελο Τζελά* και
- ιιι) Από το έτος 1976 έως σήμερα με διδάσκαλο και διευθυντή τον *Στυλιανό Κορητικό*.

Με το παρόν άρθρο, φιλοδοξώ να εγκαινιάσω μία συστηματικώτερη ενασχόληση με τους εκπροσώπους της προμνημονευθείσης τρίτης περιόδου της ιστορίας της Ψαλτικής Τέχνης στην Αίγινα· τους μουσικώτατους δηλαδή ψάλτες που ευδοκίμησαν τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο, στα χείλη των οποίων οι πιστοί του νησιού εμπιστεύτηκαν τη δέηση, την ικεσία, την παράκληση ή την ευχαριστία, για να συντονισθεί η πνοή τους με τη “λατρευτική ανάσα” της Ορθοδοξίας και ο νους τους να υψεροπάρει, “*ως νεοσσός αετού εν ύψει αιρούμενος*”, προς τη θριαμβεύουσα εκκλησία.

Ο λόγος για όλους αυτούς, όσοι εκόσμησαν τα ιεροψαλτικά αναλόγια των Αιγινήτικων ιερών Ναών, λαμβάνει εδώ αρχή με μία αδρή αναφορά στη μορφή του αιοδίδιμου *Ευαγγέλου Χ. Μαρίνη*, τη

βιωτή και τις μουσικές καταβολές του οποίου επιχειρώ στη συνέχεια να σκιαγραφήσω:

Ο Ευάγγελος Μαρίνης, πέμπτο παιδί της επταμελούς οικογενείας του Χαράλαμπους Μαρίνη και της συζύγου του Παναγιώτας (το γένος Καλαμάκη), γεννήθηκε στην Κυψέλη Αιγίνης κατά τον Αύγουστο του έτους 1890.

Φιλομαθής και φιλοπρόοδος εκ γενετής, χρημάτισε άριστος μαθητής του Δημοτικού Σχολείου Κυψέλης- του χωριού που ομολογουμένως ανέδειξε εξέχουσες έως ηγετικές φυσιογνωμίες της Αιγινήτικης και όχι μόνον κοινωνίας – και αργότερα του Σχολαρχείου Αιγίνης, από το οποίο και απεφοίτησε. Το γεγονός αυτό, τον κατέτασε ουσιαστικά στους “λογίους” της εποχής του η δε αγάπη που έτρεφε για τα εκκλησιαστικά γράμματα καθώς και η διατριβή του στους χώρους της εκκλησίας – στην ανθούσα τότε Κυψελιώτικη εκκλησιαστική κοινότητα υπό τον π. Κωνσταντή Λυκούρη – συνετέλεσε οπωσδήποτε στην αρτιότερη πνευματική του κατάρτιση.

Μετά τη συμπλήρωση των εγκυκλίων σπουδών του, κλήθηκε να υπηρετήσει τη στρατιωτική του θητεία, κατά τη διάρκεια δεινής και ιδιαίτερα οξυμένης περιόδου της ελληνικής ιστορίας. Οι Βαλκανικοί πόλεμοι και κατόπιν ο Α΄ Παγκόσμιος πόλεμος, σε συνδυασμό με την ασταθή και ταραχώδη εσωτερική πολιτική κατάσταση της χώρας, κράτησαν τον Ευάγγελο Μαρίνη στις τάξεις του ελληνικού στρατού επί 7 με 8 έτη- τη χρονική περίοδο 1912 έως 1919-1920. Τις περιπέτειες που δοκίμαζε στις διάφορες στρατιωτικές του εκστρατείες – που τον οδήγησαν έως την Κορυτσά – κατέγραψε κάποια στιγμή με ποιητικό τρόπο σ’ ένα εκτενές έπος, το οποίο και έστειλε με επιστολή στους οικείους του στην Αίγινα, φανερώνοντας έτσι και το ποιητικό τάλαντο που τον διέκρινε.

Κατά την ίδια περίοδο – και ενδεχομένως το διάστημα που υπηρετούσε στην Αθήνα, στο στρατόπεδο της περιοχής Γουδί- προσδιορίζεται επίσης η συστηματική και μεθοδική του ενασχόληση με την Ψάλτικη Τέχνη, την οποία με ιδιαίτερο ζήλο εσπούδασε κοντά σε δύο κυρίως δασκάλους, που “πάντα τους ανέφερε”, όπως θυμούνται τα παιδιά του: τον Τήνιο Μάρκο Ψάρρο και τον Γεώργιο Βουτσίνο, χωρίς να αποκλείεται βέβαια τυχόν επαφή του με τον ευρύτερο Αθηναϊκό ιεροψαλτικό και μουσικό κύκλο, που την εποχή εκείνη αντιπροσώπευε κυρίως η νεοϊδρυθείσα Σχολή Βυζαντινής Μουσικής του Ωδείου Αθηνών και ο εκ Κωνσταντινουπόλεως μουσικολογιάτατος διδάσκαλος Κωνσταντίνος Α. Ψάχος.

Δεν έχουμε συγκεκριμένες και ασφαλείς πληροφορίες για την περίοδο αυτή της μαθητείας του, εικάζουμε όμως ότι υπήρξε αρκετή ώστε να τον καταστήσει ικανότατο ψάλτη και μουσικό. Τούτο, πιστοποιείται από το γεγονός του διορισμού του (κατα το έτος 1919 – 1920) ως δεξιού ιεροψάλτου της εκκλησίας του Αγ. Ιωάννου, ενορίας του χωριού Βαθέος – όπου και εφημέρευε ο π. Νικόλαος Χρυσόχοος (γνωστός με το προσωνύμιο *Καράβολας*) – μετά την οριστική εγκατάσταση του στην Αίγινα όταν πλέον απεστρατεύθη.

Στη θέση αυτή, διηκόνησε ευδοκίμως επί 6 με 7 χρόνια. Εκεί μάλιστα, γνωρίστηκε με την ενορίτισσα του εν λόγω Ι. Ναού και κάτοικο της περιοχής “Κοκαλάκι” Μαρία Γιαννούλη, τέταρτο παιδί του Φωτίου και της Παναγιώτας Γιαννούλη, την οποία και ενυμφεύθη το έτος 1923. Μαζί απέκτησαν επτά παιδιά, τους Παναγιώτα, Γρηγορία, Χαράλαμπο, Ελευθερία, Δημήτριο, Αντιγόνη και Γεώργιο.

Ό,τι χαρακτήριζε τον Ευάγγελο Μαρίνη, ήταν – σύμφωνα με τις αναμνήσεις όχι μόνον των παιδιών του αλλά και του κοινωνικού του περιγύρου – η καλωσύνη, η εξυπνάδα, η τιμιότητα, η ακάματη δραστηριότητα, το ανεπτυγμένο αίσθημα φιλοξενίας (“δέχονταν τους πάντες στο σπίτι του” και “κανείς δεν έφεινε απ’ αυτό χωρίς την καλύτερη περιποίηση”, διηγούνται τα παιδιά του), η πρόθυμη διάθεση φιλανθρωπίας, το κατ’ εξοχήν ταπεινό φρόνημα (“δεν ήθελε να προβάλλεται καθόλου” και “έκανε τις δουλειές του (διαβ. αγαθοεργίες) “χωρίς να παρουσιάζεται” θυμούνται πάλι τα παιδιά του) η ευχάριστη πάντοτε συμπεριφορά ή αυτό που λέμε η αίσθηση του “χιούμορ”, και τέλος η παντοτινή μέριμνα και προσήλωση στην οικογένεια – τον κεφαλαιώδη αυτό θεσμό της ελληνική κοινωνίας – που, μέχρι τα βαθειά του γεράματα, επιθυμούσε να τον περιστοιχίζει για να χαίρεται τα παιδιά του “ως νεόφυτα ελαιών κύκλω της τραπέζης” του, όπως συνήθιζε να λέει.

Στη ζωή του καταπιάστηκε κατά καιρούς με διάφορα επαγγέλματα. Δούλεψε κατ' αρχήν στον Πειραιά, σ' ένα εμπορικό κατάστημα, ενώ στη συνέχεια ασχολήθηκε με την εξόρυξη λίθου στα Λατομεία, όπου μάλιστα συντηρούσε, κάποια εποχή, έως και 30 εργάτες. Αργότερα, άνοιξε στο σπίτι του στο Λιβάδι παντοπωλείο και εξοχικό κέντρο, και κάποια περίοδο λειτούργησε δικό του αλευρόμυλο. Η κατ' εξοχήν όμως εργασία του, όπου είχε διοριστεί από το Ειρηνοδικείο, ήταν η θέση του πραγματογνώμονος Αιγίνης. Εκεί του δόθηκε η ευκαιρία να αναδείξει τα таланτά του διαμορφώνοντας εμπειρικά θαυμάσια σχέδια οικοπέδων και διευθετώντας με τρόπο άριστο τις διανομές των κτημάτων, ώστε να δημιουργήσει πλέον παράδοση στον τομέα αυτό. Αυτοδίδακτος λοιπόν εμπειροτεχνίτης, άφησε και μ' αυτόν τον τρόπο τη σφραγίδα της προσωπικής του δημιουργίας στο νησί που τον ανέθρεψε.

Από την άλλη μεριά, η διακονία του στο ιεροψαλτικό αναλόγιο, συνδυαζόταν με το βαθύτατο εκκλησιαστικό του φρόνημα. Εκκλησιαζόταν ανελλιπώς και φρόντιζε να μπει σταδιακά και τα παιδιά του, στη λατρευτική ζωή της ορθοδόξου εκκλησίας, αφού κάθε Κυριακή τα έπαιρνε κοντά του, να κάθονται μαζί του στο ψαλτήρι. Όπως χαρακτηριστικά ομολογούν τα παιδιά του, *“ήταν άνθρωπος της εκκλησίας”*. Και τούτη η διαπίστωση, δεν αποτελεί μιά συνήθη – κατά συνθήκη ίσως- εκφερομένη εκτίμηση, αλλ' υποκρύπτει βαθύτερες πνευματικές ρίζες: το αποδεικνύει αυτό ο διακαής πόθος του Ε. Μαρίνη προς την ιερωσύνη, που δεν παρέμεινε απλώς στο επίπεδο της επιθυμίας, αλλά τον οδήγησε ως τα πρόθυρα της καθιερώσεώς του, μιά και μαζί με τον μετέπειτα π. Δημήτριο Λυκούρη – γόνο λειψυτικής οικογένειας – υπήρξαν *“υποψήφιοι”* για το ιερατικό αξίωμα.

Αργότερα, σε άψογη συνεργασία με τον θαυμαστό αυτόν γέροντα και άριστο λειτουργό, διαμόρφωσαν επί έτη πολλά τη λειτουργική συνείδηση των πιστών της Κυψέλης. Στην ενορία της Κυψέλης, όπου διορίστηκε ως δεξιός ψάλτης γύρω στα έτη 1926 – 1927, παρέμεινε ο Ε. Μαρίνης επί 25 και πλέον έτη από τη θέση αυτή έφυγε, μαζί με τον παπά Δημήτρη, για να μεταβεί στην ενορία του Αγ. Νικολάου στην Αίγινα, όπου και παρέμεινε για 5 με 6 περίπου χρόνια, την δε *“ιεροψαλτική του καριέρα”* τερμάτισε στην *“Παναγίτσα”*, όπου επί δύο περίπου χρόνια έψαλλε. Στη συνέχεια, εκκλησιαζόταν – και βεβαίως έψαλλε – στη *“Μητρόπολη”* και προς τα τέλη της ζωής του διακονούσε στη γειτονική του εκκλησία του Αγ. Θωμά και στον εκεί ανεγερθέντα Ι. Ναό των Αιγινητών Αγίων. Γενικά *“πλημμύρισε”* με τη μελωδική φωνή του τους κυριότερους ενοριακούς ναούς του νησιού και *“δεν υπήρξε ποτέ περίοδος που να μην ψάλλει”* όπως διηγούνται τα παιδιά του, μιά και να το ήθελε ακόμη *“δεν τον άφηναν”*. Τούτη η τελευταία ρήση, προδίδει εύλωττα ποιάς εκτιμήσεως έχαιρε ως ψάλτης ο Μαρίνης στην Αίγινα και φανερώνει ουσιαστικά το *“μέγεθος”* της *“φήμης”* του. Οι επαρκείς γραμματικές του γνώσεις, του επέτρεπαν να κατανοεί πλήρως την έννοια των τροπαρίων που έψαλλε και να την ενσταλάξει καθαρώτατα στις ψυχές των πιστών που τον άκουγαν. Η δε *“ωραία, στρωτή και μελωδικώτατη”* – όπως την περιγράφουν τα παιδιά του – φωνή που διέθετε, σε συνδυασμό με την καθαρότητα της άρθρωσης, τη νοηματική απόδοση των ύμνων και την εν γένει εκκλησιαστική και επιβλητική του στάση την ώρα της Λατρείας, συντελούσαν στο *“να κάθεται και να τον ακούς”* όταν είρηνε.

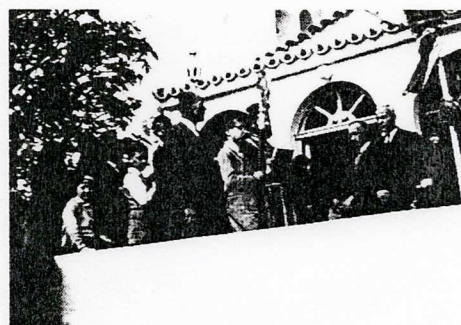
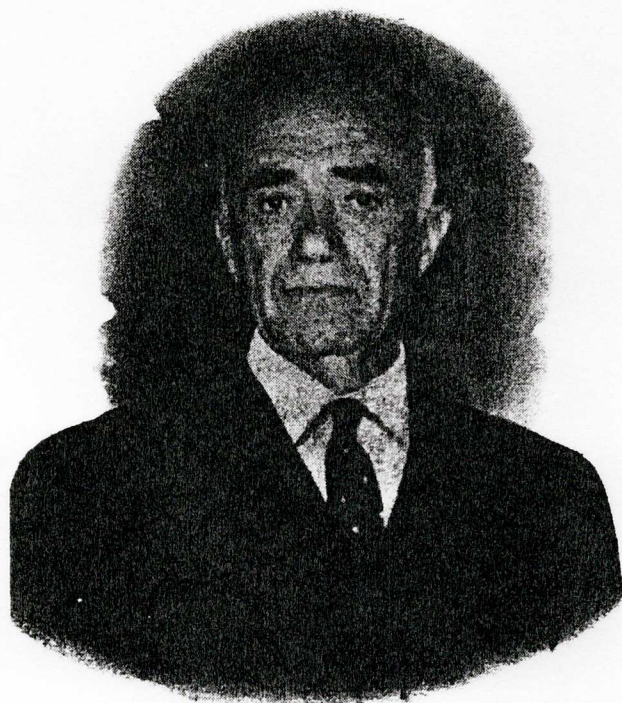
Προς την κατεύθυνση αυτή, ιδιαίτερα χαρακτηριστική είναι η *“ομολογία”* του Κυψελιώτη Αρχιμανδρίτη Νεκταρίου Μαρμαρανού προς την κόρη του Ε. Μαρίνη, Γρηγορία: *“Ουδέποτε περνάει Πάσχα που να μη θυμηθώ τον πατέρα σου. Δεν μπορώ να ξεχάσω τη μελωδική του φωνή και ιδίως εκείνο το τροπάριο “ιδού αναβαίνομεν εις Ιερουσόλυμα”, έχει μείνει μέσα στο μυαλό μου. Κάθε φορά λοιπόν που έρχεται το Πάσχα το συνδυάζω με τη φωνή του πατέρα σου”*.

Η προσφιλής αυτή στον Μαρίνη μουσική, η *“ηχητική έκφραση της λατρείας της εκκλησίας”*, η Ψαλτική Τέχνη, που δεν παύει όμως να είναι μιά απ' τις εκφάνσεις του ελληνικού μουσικού πολιτισμού, τον συνόδευε και κατά τις οικογενειακές εορτές ή τις ευωχίες που οργανώνονταν σε συναθροίσεις αγαπημένων φίλων, όπου έψαλλε πάντοτε είτε κάποιο απ' τα αγαπημένα του τροπάρια, είτε κάποια ορχωπτική και ευτράπελη *“παρωδία”* εκκλησιαστικού άσματος (όπως για παράδειγμα το *“Εις το όρος”*

του Άθωνος και σου Παντοκράτορος...”) είτε τέλος κάποιο από τα γνωστά και ευρύτατα διαδεδομένα στην Αίγινα δημοτικά τραγούδια (συνήθιζε για παράδειγμα να λέει το τραγούδι “Της Αναστασίας”). Και βέβαια, ιδιαίτερα σημαντικό είναι το γεγονός ότι “ήθελε να μεταδώσει αυτά που ήξερε”. Όπως μαρτυρούν τα παιδιά του «που άρεσε να υπάρχουν νέοι που θα ακολουθήσουν την τέχνη του» και, κατ’ επέκταση, “θα πλησιάσουν την εκκλησία”. Έτσι εξηγείται και η ευδόκιμη θητεία του ως διδασκάλου της μουσικής, κατά την οποία edίδαξε την Ψάλτική στα ανήπια του κυρίως, Θανάση και Λουκά, αλλά και περιστασιακά στη γερόντισσα της Μονής Αγ. Αναστασίας, μοναχή Αναστασία. Απ’ αυτούς διακρίθηκε ο Λουκάς (Γιαννούλης), που χρημάτισε μάλιστα ψάλτης στον Αγ. Νικόλαο για αρκετό χρονικό διάστημα.

Ο Ευάγγελος Μαρίνης, πέθανε την 3η Φεβρουαρίου του έτους 1977. Δύο χρόνια νωρίτερα είχε πεθάνει η αγαπημένη του γυναίκα και ο ίδιος “άρχισε να καταρρέει”. Αποτελεί ευτύχημα η “διάσωση” της φωνής του, σε μιά ηχητική μαρτυρία (ένα σύντομο μάθημα) που κατέγραψε ένα χρόνο πριν το θάνατο του η σημερινή ηγουμένη της Ι. Μονής Αγ. Αναστασίας, γερόντισσα Αναστασία. Από τη φωνοταινία αυτή, καταγράψω στη συνέχεια τα μέλη που “παρέδωσε” ο Ε. Μαρίνης στη γερόντισσα για να σφραγίσουν αυτά – σαν μιά φωνή απ’ το υπερπέραν – τη σύντομη αναφορά στην μορφή του μακαριστού Αιγινήτου ψάλτου. Από χειρόγραφο επίσης τετράδιό του, που σώζεται στη βιβλιοθήκη του, παραθέτω σε φωτογραφία μιά ημιτελή σειρά δικών του Λειτουργικών, σε ήχο πλ. α’ τετράφωνο, αφ’ ενός μεν ως δείγμα του μουσικού γραφικού του χαρακτήρα, αφ’ ετέρου δε ως “ιστορική” μαρτυρία της μοναδικής – όπως τουλάχιστον προκύπτει απ’ τις υπάρχουσες πηγές -μουσικής συνθέσεως του Ευαγγέλου Χ. Μαρίνη.

Χαράζοντας τις τελευταίες αράδες τούτου ἔδω του άρθρου, φαντάζομαι τον Μαρίνη: σοβαρό και ευθυτενή πάνω στο ψαλτήρι του, με τα χέρια σταυρωμένα και τα μάτια κατεβασμένα, σκυμμένο πάνω στο μουσικό του βιβλίο, ψάλλοντα και προσευχόμενο, μετέχοντα βιωματικά στα τελεσιουργούμενα. Σίγουρα η μνημόνευση τέτοιων μορφών μπορεί να χαρακτηριστεί ως χρέος ιερό καθήκον επιβεβλημένο, υποχρέωση από ηθικούς ή κοινωνικούς λόγους υπαγορευομένη, αποτελεί πάντως δίδαγμα, και μάλιστα ωφελιμώτατο.

ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΟ ΜΕΓΑΛΗΣ ΠΕΜΠΤΗΣ

Ηχος α' Παρ

